

Inzage Belastingdienst in controledossiers

In december 2009 kwam een einde aan de vijftien jaar oude gedragscode tussen de Belastingdienst en NIVRA en NOvAA over inzage in controledossiers. De code sloot onvoldoende aan bij gewijzigde regelgeving, waaronder de Wet toezicht accountantsorganisaties. Praktijkhandreiking 1113 beschrijft de nieuwe afspraken.

TEKST PETER VEERMAN EN JAN THIJS DRUPSTEEN*

Openbaar accountants voeren bij hun jaarrekeningcontrole werkzaamheden uit die vergelijkbaar zijn met de werkzaamheden van de Belastingdienst bij haar controles van aangiften. Er is een maatschappelijk belang mee gediend dat de Belastingdienst in dit kader gebruik kan maken van de werkzaamheden van de accountant en de verkregen controle-informatie. Tegelijkertijd is een maatschappelijk belang dat accountants zorgvuldig omgaan met de (vertrouwelijke) gegevens van hun cliënten en deze in beginsel geheimhouden.

DRIE BEGINSELEN

Volgens het *fair-play-beginsel* mag een belastingambtenaar zijn bevoegdheden niet gebruiken om kennis te krijgen van documenten van accountants en andere derden over de fiscale positie van de belastingplichtige, zoals beschouwingen over die fiscale positie in het controledossier (bijvoorbeeld een analyse van mogelijke risico's betreffende door de belastingplichtige ingenomen fiscale standpunten).

Het *proportionaliteitsbeginsel* betekent dat de belastingambtenaar niet zonder meer inzage kan verzoeken in alle dossiers van een accountant, maar alleen in het kader van een ingevolge de belastingwet te verrichten onderzoek. Het tijdsbeslag zal daarbij voor de accountant zo beperkt mogelijk worden gehouden.

Krachtens het *subsidiariteitsbeginsel* vraagt dat de belastingambtenaar alleen die informatie aan de accountant die hij niet op een andere, voor de accountant minder belastende, wijze kan verkrijgen. Bij het maken van kopieën uit het controledossier stelt hij zich terughoudend op en houdt hij rekening met het intellectueel eigendom van de accountant.



Op grond van arresten van de Hoge Raad zijn grenzen gesteld aan de informatie die de Belastingdienst mag gebruiken bij het controleren van de aangiften van ondernemers. Deze grenzen worden mede bepaald door het *fair-play*-beginsel, het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel (zie kader).

De beroepsorganisaties en de Belastingdienst hebben in goed overleg gezocht naar een nieuwe regeling die past in het moderne tijdsbeeld, maar inhoudelijk niet tot wezenlijke verschillen zou leiden.

ACHT STAPPEN BIJ INZAGE CONTROLEDOSSIER

De praktijkhandreiking beschrijft het hele proces van inzage verstrekken aan de Belastingdienst. Ook is er een toelichting op belangrijke issues zoals geheimhouding. De stappen kort samengevat:

1. De belastingambtenaar informeert de cliënt dat hij inzage wil in het controledossier van de accountant.
2. De accountant vraagt de cliënt om te bevestigen dat inzage kan worden verstrekt.
3. Na de schriftelijke toestemming maakt de accountant een afspraak met de belastingambtenaar voor een gesprek.
4. In het gesprek geeft de belastingambtenaar het doel en de objecten van de belastingcontrole aan en verstrekt de accountant hem informatie over de uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van die objecten.
5. Tijdens of na het gesprek kan inzage worden verstrekt in (delen van) het dossier.
6. Deze inzage gebeurt met inachtneming van de grenzen aan de informatie die de Belastingdienst mag inzien in het kader van zijn belastingcontrole.
7. Als het controledossier (kopieën van) stukken van de cliënt bevat, mag de belastingambtenaar die in beginsel inzien, maar verstrekking daarvan wordt overgelaten aan de cliënt.
8. De belastingambtenaar maakt een verslag van de gevoerde gesprekken, dat desgewenst door de accountant kan worden aangevuld.

INSTEMMING VRAGEN

Gezamenlijk is geconcludeerd dat de Belastingdienst in principe inzage moet kunnen hebben in de controledossiers van de openbaar accountant, maar dat dit niet kan zonder voorafgaande instemming van de controlecliënt/belastingplichtige.

Het ligt dan ook voor de hand dat de openbaar accountants in hun uitingen naar het maatschappelijk verkeer en naar cliënten aangeven dat zij ervan uitgaan dat hun cliënten, binnen de kaders van wetgeving en jurisprudentie, meewerken aan het geven van inzage in de controledossiers. In dat kader is in de modellen voor de opdrachtbevestiging bij een controleopdracht nu opgenomen dat de Belastingdienst om inzage kan vragen en dat de accountant op dat moment de instemming van de cliënt zal vragen. Ook is een voorbeeld van zo'n verzoek om bevestiging van de instemming opgenomen.

GEVOLGEN VAN WEIGEREN

De Belastingdienst zal een verzoek om inzage normaliter richten aan de belastingplichtige of diens adviseur. Wanneer een cliënt inzage weigert, dan zal zijn accountant met hem bespreken wat hiervoor de redenen zijn en of het mogelijk is alsnog in te stemmen. Als de accountant op grond van die toelichting twijfelt aan de gronden voor de weigering, dan zal hij zijn positie evalueren in het kader van de VGC en meer specifiek voor wat betreft het voortzetten van de relatie met de cliënt. De accountant zal geen inzage in het controledossier geven zonder dat de instemming is ontvangen.



Meer op
Accountant.nl
(Vaktechniek)

HORizontaal TOEZICHT

Bij horizontaal toezicht zijn belastingplichtigen vroegtijdig duidelijk over hun fiscale zaken, maakt de Belastingdienst in ruil daarvoor afspraken over de fiscale verwerking en stelt zij de aangifte sneller vast.

Grote en middelgrote ondernemingen maken de horizontaaltoezicht-afspraken veelal op individuele basis met de Belastingdienst. De accountant is hierbij in principe geen directe partij en zal de cliënt dus ook hier instemming vragen wanneer de Belastingdienst om inzage vraagt.

Kleinere ondernemingen zullen veelal deelnemen aan een horizontaaltoezichtconvenant tussen de Belastingdienst en hun fiscaal intermediair (bijvoorbeeld de openbaar accountant) over de totstandkoming van de aangiften, al dan niet gekoppeld aan het samenstellen van de jaarrekening. In zulke situaties geldt een andere uitwerking van de relatie tussen Belastingdienst en openbaar accountant, die in een andere praktijkhandreiking wordt beschreven.

Wanneer dit leidt tot problemen met de Belastingdienst, dan zal hij contact opnemen met de beroepsorganisatie, die met de Belastingdienst kan overleggen over de oplossing.

De praktijkhandreiking biedt een goede basis voor de samenwerking, maar de praktische betekenis van de beginselen (zie kader) kan erg lastig zijn. De accountant en cliënt kunnen zich dan laten adviseren door een deskundige. □

Dit artikel kwam tot stand in samenwerking met het NIVRA Overlegplatform Vaktechniek. Eerdere artikelen vindt u op Accountant.nl (Vaktechnische artikelen).

Noot

* Peter Veerman is als partner van PricewaterhouseCoopers Accountants verantwoordelijk voor regulatory affairs, Jan Thijs Drupsteen is hoofd Vaktechniek binnen de afdeling Regelgeving bij de NBA.

ADVIESCOLLEGE BEROEPSREGLEMENTERING

XBRL - DE NIEUWE HAARLEMMEROLIE

PETER EIMERS, VOORZITTER ADVIESCOLLEGE BEROEPSREGLEMENTERING (NBA)

De overheid investeert zwaar in de implementatie van Standard Business Reporting (SBR) dan wel XBRL. Iedereen moet meedoen. De belastingdienst wil aangiften in XBRL-formaat, het CBS wil informatie in dat formaat, jaarrekeningen kunnen al in XBRL bij de KvK worden ingediend en de banken willen hun kredietrapportages graag zo ontvangen. XBRL lijkt wel de nieuwe haarlemmerolie van de gegevensuitwisseling. Dat is ook de bedoeling. Want XBRL is ontwikkeld om businessrapportages eenvoudig te kunnen samenstellen en uitwisselen.

Een pessimist zou kunnen zeggen dat big brother steeds dichterbij komt met XBRL. Banken, de Belastingdienst maar ook anderen zijn in die visie immers makkelijker in staat om slechte ondernemingen van goede te onderscheiden. Ze kunnen individuele ondernemingen steeds makkelijker vergelijken en zijn daarnaast in staat om trendbreuken te analyseren. Diezelfde pessimist voorziet hogere kredietopslagen voor slechte ondernemers en meer discussie met de Belastingdienst over ingenomen standpunten. En dat allemaal op kosten van de ondernemer en de accountant, die moeten investeren in hun XBRL-omgeving om dit allemaal mogelijk te maken. Niet zo vreemd dus dat het FD recent melde dat het met de implementatie van XBRL niet erg wil vlotten.

Optimisten zien daarentegen een nieuwe wereld ontstaan, waarin 'gebruikers' beter worden bediend doordat zij de informatie krijgen die ze nodig hebben en kunnen weergeven op de manier die zij wensen. Daardoor kunnen ze beslissen om een krediet te verstrekken, een belastingaangifte goed te keuren of te investeren in een

onderneming. Daarnaast zien ze een rol voor XBRL bij managementrapportages en de gegevensverwerking in het primaire proces. Kan dit alleen met XBRL? Nee, ook nu worden er al op grote schaal elektronische aangiften verzonden naar de Belastingdienst. Alleen gebeurt dit nog niet met één standaard. Vergelijk het met het sturen van een Nederlandstalige en Engelstalige jaarrekening naar gebruikers in het buitenland. De Nederlandse zal een aantal keren moeten worden vertaald, de Engelse zal door meer mensen worden begrepen. De bedoeling van XBRL is dat informatie makkelijker wordt begrepen door verschillende systemen.

Het Adviescollege Beroepsreglementering ziet XBRL als een belangrijke ontwikkeling en wil daar graag aan meewerken. Omdat het cruciaal is voor de toekomst van ons beroep, maar ook omdat we daarmee een bijdrage kunnen leveren aan het beantwoorden van een aantal fundamentele vragen; over de rol van de accountant in dit proces, maar ook die van de verschillende maatschappelijke partijen. Vragen die vaak zullen gaan over de (on)zin van het vragen van meer informatie of andere zekerheid. Vragen die tot andere - meer, minder - regelgeving zullen leiden.

Maar misschien wel het belangrijkste is dat deze vragen accountants de mogelijkheid geven om op een fundamentele manier met het maatschappelijk verkeer te praten over betrouwbare gegevensuitwisseling en onze bijdrage daaraan. En daarmee wordt XBRL (SBR) misschien wel de haarlemmerolie om de verwachtingskloof te helpen slechten. □